

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU
BAŞTA KIZ ÇOCUKLARI OLMAK
ÜZERE GENÇLERİN BİLİM,
TEKNOLOJİ, MATEMATİK VE
MÜHENDİSLİK ALANLARINA
YÖNLENDİRİLMESİ
KONULU ALT KOMİSYONU
TUTANAKLARI

—●—
17 HAZİRAN 2020 Çarşamba

—●—
KONU

- Alt Komisyon Raporuna katkı sunan akademisyenlerin değerlendirmeleri ile Alt Komisyon Raporuna dair sonuç ve önerilerin görüşülüp oylanması.

17 Haziran 2020 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 12.11
BAŞKAN: Derya BAKBAK (Gaziantep)

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Çok değerli misafirlerimiz, basınımızın kıymetli mensupları toplantı yeter sayımız vardır.*

Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik Alanlarına Yönlendirilmesi Komisyonumuzun 20’nci toplantısını açıyorum, hepiniz hoş geldiniz.

Komisyon toplantımızın sonuna gelmiş bulunuyoruz, son toplantımız. Geride, 19 toplantı yaptık ve bu toplantılarımız sırasında özellikle, öncelikle ben Komisyon üyelerimize çok teşekkür etmek istiyorum. Diğer katılan milletvekili arkadaşlarımız da oldu toplantıya, onlara da çok teşekkür etmek istiyorum bu katılımlarından dolayı. Kamu kurum ve kuruluşlarından katılımcılar oldu, sivil toplum örgütlerinden, akademisyenlerden, öğrencilerden, alanda çalışan öğrencilerden çok güzel sunumlar dinledik, katılımlar dinledik. Ben, tüm katılımcılarımıza da bize katkı sunan, fikir katkısı sunan, öneri sunan katılımcılarımıza da teşekkür ediyorum.

Bugün, raporumuzda bulunan çok değerli akademisyenlerimiz bizlerle birlikteler. Onlar da önerilerini, görüşlerini, bu raporu hazırlarken yaptıkları çalışmaları kısaca bize anlatacaklar birazdan.

Öncelikle bu Komisyonunda görev alan Sayın Profesör Doktor Erdal Bay’a, Doktor Yücel Cançelik’e, Doktor Mehmet Başaran’a, Doktor Nilüfer Erol’a, Doktor Özlem Üzümcü’ye, Doktor İpek Atik’e teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bizler bu komisyonu kurduğumuzda tabii, konunun çok önemli bir konu olduğunu biliyorduk ama bu süreç içerisinde gerek katılımcıları dinlediğimizde gerekse bu raporun hazırlanması sırasında konunun gençlerimiz için ne kadar önemli bir konu olduğunu çok daha iyi gördük ve gözlemledik. Bu süreç içerisinde raporumuz şimdi tamamlanmak üzere ve ben inanıyorum ki başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere Bakanlıklarımız olsun, kamu kurum ve kuruluşlarımız olsun, akademisyenlerimiz olsun, YÖK’te olan çalışmalar olsun pek çok kuruma, pek çok merkeze öncülük edecek bir çalışma olacağını düşünüyorum.

Tabii, burada milletvekili arkadaşlarımızın hepsinin çok ciddi emeği geçti, çok ciddi çalışmaları oldu. Onların da inanıyorum ki bu sürecin devamında, bu çalışmanın devamının takibi konusunda herkesin öncülük edeceğini ve konuyu bir üst noktaya taşıyacağını, bunun bir STEM yol haritası olacağını ve bunun takipçisi olacaklarını çok iyi biliyorum. Bu çalışmanın sadece bir teknolojik bir çalışma olmadığı, kalkınma açısından da bir çalışma olmadığı aynı zamanda millî güvenlik açısından da çok önemli bir çalışma. Tabii, yirmi yıllık bir geçmişe baktığımız zaman yerli ve millî konusunda çok önemli çalışmalar yürütüldü bu süreç içerisinde. Bu süreçte biz bunun çok daha önemli olduğunu gördük ve bu çalışmanın beyin göçünün önlenmesinde de çok önemli bir yere ve role sahip olduğunu da biliyoruz. Biz, bugün, evet akademisyenlerimizle, çalışmalarımızla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla 20 toplantıyı yaptık ve bundan sonra raporumuzu üst komisyon olan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonumuza göndereceğiz.

Şimdi, ben, başta Profesör Doktor Erdal Bay’ın sunumlarını dinlemek üzere, burada raporu hazırlayan ekipten olan, rapora katkı sunan “edit”inde görev alan tüm arkadaşlarımıza söz vermek istiyorum.

Buyurun hocam size söz veriyorum.

* Coranavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

PROF.DR. ERDAL BAY – Sayın Komisyon Başkanım, değerli komisyon üyeleri, değerli basın mensupları ve değerli misafirler; öncelikle böylesine güzel bir çalışmayı Meclis çatısı altında önerdiğiniz ve bizlere de ekip olarak bu raporun hazırlanmasında imkân verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Ben de şunu söyleyebilirim, konuyu ilk duyduğumda meslek hayatımdaki en heyecan verici konulardan bir tanesiydi. İşin içine girdikçe çok daha heyecan verici bir boyuta geldi. Bugün sizlere yapmış olduğumuz çalışmayla ilgili kısa bir özet sunmayı düşünüyoruz, daha sonra sizlerin önerilerini alacağız.

Sunumun içeriğinde rapor hakkında genel bilgilerimiz, daha sonra raporun bölümleri hakkında bilgilendirme ve öneriler kısmı var. Niçin bu çalışma yapıldı? Birazdan da bahsedeceğim gibi Endüstri 4.0, Toplum 5.0 bağlamı, Türkiye’nin 2016-2030 yıllarında BTMM konusunda eğitimli insan ihtiyacı olacağı, OECD raporlarına göre, insan kaynaklarımızın BTMM alanlarına yönlendirilmesinin hızlı gelişim için önemli bir araç olması, genç ve dinamik nüfusumuzun enerji ve kapasitesinin doğru şekilde yönlendirilmesi; yine üniversite tercihlerindeki üniversiteye giren sayımızdaki artışa rağmen BTMM alanlarında düşüşün yaşanması, gelişen dünyada BTMM alanlarında gereksinim olacağına ilişkin inanışlar, bu anlamda bu çalışmayı önemli ve gerekli kılmakta.

Yine, 2023 yılında istatistiklere göre tüm sektörlerdeki toplam istihdamın yaklaşık 34 milyonu bulması ve bunun yaklaşık 3,5 milyonunun BTMM istihdamı olması beklenmekte. 2016-2023 döneminde istihdam gereksiniminin 1 milyona yaklaşacağı ve bu ihtiyacın yaklaşık olarak 300 bininin yani yaklaşık yüzde 31’inin ise karşılanamayacağı öngörülmekte. Şu anda ilköğretim okuyan öğrencilerin yüzde 65’inin şu anda var olmayan işlerde çalışacağı öngörülmekte. Yine 21’inci yüzyılda mesleklerin yüzde 75’inin BTMM içerikli olacağı tahmin edilmektedir. Yine Oxford Üniversitesinin araştırmasına göre ise gelecek yirmi yıl içinde mevcut mesleklerin yüzde 47’sinin yerini bilgisayarlar ya da mesleklerin alacağı şekilde öngörülmekte. Günümüz çalışanlarının sadece yüzde 20’sinin de 21’inci yüzyılda ortaya çıkacak mesleklerin yüzde 60’ının gerektirdiği becerilere sahip olduğu görülmekte. Küreselleşen dünyada ülkelerin dijital dönüşümü yakalayabilmesi ve sürdürebilmesi için yeterli sayıda kalifiye iş gücüne ihtiyaç bulunmakta. Bunu gören bazı ülkelerde örneğin İsveç’te, öğrencilerin bu alanda mezun olabilmeleri için destek çalışmaları başlatılıyor 2010-2014 yılları arasında ve bu alanlardaki mezun sayısının yüzde 28 oranında artış göstermesiyle beraber ticarileştirilen inovasyon ürünleri de artıyor. Örneğin; Skype gibi, farklı dil uygulaması gibi ve bu uygulamaların bilim ve teknoloji alanında bu şekildeki etkileşim sonucundaki destekler, çalışmalar sonucunda ekonomiye yansımalarına baktığımızda işte WhatsApp 19 milyar dolara satılmış ve bu değer Türk Hava Yolları, Türk Telekom, Petrol Ofisi gibi dev firmaların toplamından daha fazladır.

Yine CEO’lar üzerine yapılan bir çalışmada yaratıcı ve inovasyon becerilerine sahip olan kişileri bulmakta dünya çapında zorluk yaşadıkları, bizim ülkemizde de bu konuda biraz daha fazla zorlandıkları yapılan bir çalışma sonucunda da ortaya çıkmıştır. Bu anlamda, bu gerekçeyle ortaya çıkan bu çalışmanın amacıysa mevcut durumu ortaya koymak ve somut, uygulanabilir öneriler geliştirmek. Ne yaptık bu süreçte? Doküman analizi yöntemini kullandık, bilimsel makaleler, tezler yaklaşık 332 tane bilimsel makale, tez, kaynak sadece ve dikkatimizi çeken konulardan bir tanesi ülkemizde bu anlamda -gerçekten Komisyona teşekkür ediyorum- direkt bu konuyla ilgili hiçbir çalışma yok yani gençlerin bu alana şu anda ülkemizde yönelmesiyle, seçip seçmemesiyle ilgili hiçbir çalışma yok. Bu anlamda bizim için de çok önemli bir kaynak olmuş oldu. Rapor 8 bölümden oluşmakta:

1’inci bölümde, içinde yaşadığımız bağlamı tanımlamaya çalıştık.

2'nci bölümde bilim, teknoloji, mühendislik, matematik alanları nedir? Neden önemlidir? Bu alanlardaki istatistiksel durum nedir? Dünyada, ülkemizde -ve en önemli aşamalardan bir tanesi- gençlerin bu alanları seçme veya seçmeme, -Komisyonumuzun özel amaçlarından bir tanesi olan başta kız çocukları olmak üzere- kız çocuklarının neden bu alana yönelip yönelmedikleriyle ilgili durumu ortaya koymaya çalıştık.

3'üncü bölümde, bu alanda en çok karıştırılan STEM alanları ile STEM eğitim modeli çok karıştırılıyordu, onların arasındaki farkı koymaya çalıştık. Ben, bu Komisyon tutanaklarını incelediğimde STEM alanları ile STEM eğitim modelinin karıştırıldığını gördük, bunun bu şekilde ayrımını da yapmış olduk.

4'üncü bölümde, dünyada gençleri BTMM alanlarına yönlendirmek için ne tür çalışmalar yapılıyor, örnek uygulamalar nedir? Bunun fotoğrafını ortaya koymaya çalıştık.

5'inci bölümde, ülkemizde bu durum nedir? Aslında MR çekme diyorum ben, bir şekilde bu durumun MR'sini çekmiş olduk.

6'ncı bölümde, Komisyonumuzun yapmış olduğu çalışmaları özetledik.

7'nci bölüm sonuçlar, 8'inci bölümde ise önerilerimizi sunduk.

21'inci yüzyıl bağlamı. Ekranda görülen şeyin kısa açıklaması şu: İnsan ömrünü, bilinen insanlık tarihini on beş bin yıl olarak düşünecek olursak ortalama bir insan ömrünü de yetmiş beş yıl olarak düşünersek yaklaşık iki yüz nesil ortaya çıkıyor ve biz diyoruz ki 1950'lilerde doğan ve şu anda günümüzde yaşayan nesli düşünecek olursak karşılaştığı değişim hızını göstermek için, telefon için postaneye giderken şu anda teknolojiye geldiğimiz noktayı görebiliyoruz. Bu çağ gelişmelerin en hızlı olduğu ve -ilginç bir istatistik var- yetmiş beş yıl önce okulda öğrenilenlerin, elli yıl önce okulda öğrenilenlerin yüzde 75'i, şu anda yüzde 2'si gerçek hayatta kullanılabiliyor. Bu noktada fütüristlerin böyle "Gelecek korkusu, şok" gibi ilginç yaklaşımları var.

Bu 2019'da bir dakikada dünyada neler olduğunun göstergesi, basit bir şekilde bakacak olursak sadece Google'a dakikada giriş sayısı 3,8 milyon, böyle bir dünyada yaşıyoruz. Toplumların gelişim evreleri; ilkel toplum, tarım toplumu, sanayi toplumu, bilgi toplumu ve şu anda Toplum 5.0. Belki duymuşsunuzdur, şu anda Toplum 5.0 paradigması var, süper akıllı toplumlardan bahsediliyor.

Toplum 5.0'la ilgili elli saniyelik bir görüntü var.

(Hatip tarafından bilgisayardan bir görüntü izletildi)

PROF. DR. ERDAL BAY - Evet, bu Toplum 5.0; 2017 yılında CeBIT fuarında Japonya Başbakanının açıkladığı bir yeni toplum paradigması ve ilginçtir, bunlar teknolojinin artık yardımcı olması gerektiğini -süper akıllı toplumları- savunuyorlar.

Yaşlanan dünya nüfusunun sorunlarına çözümler geliştirmek için bu paradigmanın ilginç bir bakış açısı var. Nesnelerin interneti, yapay zekâ gibi uygulamaları bu şekilde toplumsal sorunların çözümünde kullanacaklarını düşünüyorlar.

Aslında ben son dönemdeki yaşadığımız bazı gelişmeleri -bu paradigma- Toplum 5.0'ı hazırlama olarak da düşünüyorum. Çok daha detayları var, burada şu anda zamanımız yok.

İşte, sağlık alanında çipler takılması, nesnelerin internetiyle siz evinizde bulunurken doktorun sizi takip edebilmesi, taşımada akıllı araçlar, altyapıda sensörler, finansal para yerine sanal paraların kullanılması; bunların hepsi şu anda 2017'de açıklanan "Toplum 5.0" paradigmasının uygulamaları. Toplum 5.0'a gidebilmek için de Endüstri 4.0 olayı söz konusu. Endüstri 4.0'da da otonom robotlar, simülasyon, enerji entegrasyonu gibi birçok faktör var; işte, büyük veri, bulut bilişim, nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik şeklinde.

Bizim bağlamak istediğimiz şey şu: Toplum 5.0’da eğitim anlayışı da tamamen değişiyor. Artık -sınıfların yerine farklı- öğrencilerden hem değişen toplumdan kurtulabilecekleri hem de bu değişime öncülük edebilmeleri için gerekli becerileri kazandırmak bu yeni “Toplum 5.0” paradigmasının eğitim anlayışı.

Burada 21’inci yüzyıl becerileri karşımıza çıkıyor Toplum 5.0 için. Bireylerin yaşamlarını daha nitelikli sürdürebilmeleri için, karşılaştıkları problemleri daha kolay çözebilmeleri için 21’inci yüzyıl becerilerine sahip olmaları gerekiyor. Bu 21’inci yüzyıl becerileriyle ilgili -raporda koyduk, çok çeşitli sınıflandırmalar var, tam bir sınıflandırması yok ama- şu anda tüm dünyadaki eğitim sistemlerinde kazandırılmak istenen beceriler 21’inci yüzyıl becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır ve BTMM alanları da 21’inci yüzyıl becerileriyle doğrudan ilintili. Bu becerilere sahip olanlar BTMM alanlarında başarılı olabilirler.

Raporumuzun 2’nci kısmında bilim, teknoloji, mühendislik alanlarıyla ilgili bazı istatistiklerden bahsettik; dünyadaki istatistiki veriler, yine Türkiye’deki istihdamla ilgili- BTMM alanlarındaki- ve gençlerin bu alanları seçme veya seçmeme nedenleriyle ilgili.

Hangi veri kaynaklarından yararlandık? YÖK istatistikleri, yine Avrupa istatistikleri, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin istatistikleri, OECD istatistikleri, Avrupa Birliği ülke istatistikleri ve PwC raporlarındaki tüm istatistiklerden yararlandık. Bu rapora koyduğumuz istatistikler hazır değil, hepsi tek tek veri girişi yapılarak kendimiz tarafından oluşturuldu. Burada -ISCED standartlarını tablolarda kullanırken- bu BTMM alanlarını, biz, müspet ve doğal bilimler -fizik, kimya, biyoloji, matematik- bilgisayar bilimleri ve mühendislik alanları olarak ISCED standartlarına göre sınıflandırdık.

Tablodaki ilginç bir istatistik: BTMM alanlarında eğitim gören lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki oranlara baktığımızda, doğal ve müspet bilimlerde Türkiye’de kadın oranı yüzde 57, erkek yüzde 43; AB ortalamasında kadınların oranı yüzde 54, erkek oranı yüzde 45. Yüksek lisansa baktığımızda AB ortalaması yüzde 55, bizim ortalamamız yüzde 56; Türkiye’de yine yüzde 55, AB ortalaması yüzde 48. Bizim, bu arada, doğal ve müspet bilimlerde oranımız fazla. Yalnız buradaki detay şu: Biz -gençlerin kadın oranı tamam- bu alanlardaki öğrenim görenlerde kadın oranı olarak ortalamanın üzerindeyiz ama gençlerimizin bu alana yönelmelerinde biraz eksikliğimiz var.

Bu da -az önceki tablonun- bir detay: Mesela, kadın oranında Polonya 1’inci sırada doğal ve müspet bilimlerde, Romanya matematik ve istatistikte kadın oranıyla ön plana çıkmakta. Yine, Polonya mühendislik alanında lisans eğitimi en çok, yüzde 40 oranında -kadınlar üzerinden gidiyorum ben- bu anlamda ilk sırada yer alıyor. Doktora yine aynı şekilde, bizim bu arada doktora sayımız daha fazla.

Bir başka istatistik, ülkemizde lisans eğitimi alanında, bu alanlardaki değişime baktık, 2014 yılından 2019 yılına. 2014 yılında doğal ve müspet bilimlerdeki kadın oranı yüzde 54, 2019’da yüzde 51’e düşmüş. Aynı şekilde müspet bilimlerde matematik ve bilgisayar alanlarında da kısmen düşüşler olduğunu görüyoruz. Bu da Komisyonun bu çalışmaya başlarken aslında çok doğru bir gerekçeyle çıktığının da somut bir göstergesi. Olay çok riskli bir hâle gelmeden en azından çözüm önerilerinin geliştirilmesi için bir fırsat olmuş oldu. Bir önceki tabloda yine dikkatimizi çeken, 2019 yılında işte, mühendislik alanına baktığımızda kadın oranı 2014’te yüzde 29, 2019’da da yüzde 28’de, küçük bir düşüş var. Yüksek lisans eğitime de baktığımızda yine kısmi düşüşler görüyoruz. Doğal ve müspet bilimlerde 2014’te kadın oranı yüzde 52, 2019’da yüzde 50. Matematik ve bilgisayar alanlarında 2014’te yüzde 42, 2019’da yükseliş görüyoruz. Mühendislik alanlarına baktığımızda yine 2014’e göre bir yükseliş söz konusu yani bazı yıllara göre yükseliş çöküşler var. 2017, 2018 daha iyi 2019’da kısmi bir düşüş görüyoruz. Doktora eğitiminde de rakamlarımız yine aynı şekilde kadınların oranı.

Dünya çapında STEM alanlarından mezun olan kadınlara baktığımızda ülke olarak biraz alt sıralardayız. STEM'in orada da zaten tabloda net bir şekilde görülmekte.

Bir başka istatistik, yükseköğretim BTMM olan ve bilim ve teknolojiye çalışan kişiler, aktif nüfus içerisinde; 25-64 yaş kadın-erkek çalışan toplam nüfus yani çalışan aktif nüfus içerisindeki Avrupa Birliği ortalaması ve Türkiye'nin ortalaması yüzde 35, istihdam konusu.

Bir başka istatistik, burada sadece aktif yaş, aktif çalışan nüfus içerisindeki kadın oranına baktığımızda yine ülkemizin durumu, ortalamaya yakınız ama biraz düşük olduğu söylenebilir kadın istihdamı konusunda.

Bir başka istatistik, 2018-2019 yılları arasında üniversite düzeyinde eğitim alan, bilim ve teknoloji alanında istihdam edilen 25-64 yaş arası kadınlar için istihdam oranları yıllara göre burada tablodan şunu söyleyebiliriz: 2019 yılına göre kadın istihdamı bilim ve teknoloji alanlarında artış göstermiş. Bu tablo dünyada bilim alanındaki kadınlarla ilgili çalışma, renklere göre baktığımızda Türkiye yüzde 30 ile 45 arası, bilim alanındaki kadınların olduğu ülkelerden bir tanesi. Çok çeşitli ülkeleri çıkarabiliyorduk, şimdi, İtalya yerine Almanya'yı ekleyeceğiz. İngiltere'ye baktığımızda bilimdeki kadınların oranıyla Türkiye'ye baktığımızda yüzde 36,7, bilimdeki kadın oranı açısından iyi bir durumdayız birçok ülkeye göre.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Her türlü bilim mi?

PROF.DR. ERDAL BAY – Bilim dediğimiz yani tüm bilim dalları, mühendislik, matematik. Türkiye'de akademik anlamda bilimsel araştırma alanında kadınlar olarak çok çok iyi pozisyondayız. İşte, lisans mezunu yüzde 53, akademik kariyer yapan tüm dünyada bu şekilde bir azalma oluyor, lisanstan sonra düşüş.

Burada önemli bir tablo var, bu benim de çok hoşuma gitti: BTMM alanlarından mezun olanların istihdam oranı, bunların işe yerleşme süreleri ortalama ve kamuda işe yerleşme oranları. Örneğin biyoloji temel birimlerden işe yerleşme oranı mezunların yüzde 46, işe yerleşme oranları yaklaşık on ay yirmi beş gün, bunların kamuda yerleşme oranı yüzde 7. Bu şekilde bir tablo, bunu grafiğe de dökecek olursak kamuda çalışma oranlarının bizim bu Komisyon da öneri olarak getireceğimiz, BTMM alanlarındaki en büyük sorunlardan bir tanesi, bu kişiler mezun olduklarında kamu ve özelde istihdam sorunları, yani çok az istihdam oranları az, kamuda çok çok daha az.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Özellikle biyoloji.

PROF. DR. ERDAL BAY - Ama bazı mesela tabloda baktığımızda; kimya mezunları, kimya bölümünden mezun olanlar biraz daha farklı iş imkânları bulabiliyorlar. Bu da önerilerimizden bir tanesi.

Bir başka istatistik, teknoloji sektöründe çalışan kadın oranları; bunlar, yalnız, bunu bir başka kaynaktan aldık, bunlar biraz değişiklik gösterebilir. Yine bu da önemli bir tablo bana göre; kadınların dünyada teknik roller, teknik olmayan rollerdeki çalışma oranları. Dün, bizim dikkatimizi çekti, teknik olmayan rollerde kadınlar daha çok çalışıyorlar. Ama burada ilginç bir şey var, Apple firmasında kadın oranı daha fazla ve biz dün arkadaşlarla şunu konuştuk. Apple firması, kadın oranını fazla tutuyorsa bildiği bir şey vardır. Bunu sebebi de.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Aynı anda iki kişiyi organize edebiliyor.

PROF. DR. ERDAL BAY – Onun dışında, birazdan evet bizim de farklı bir bakış açımız var. Yani Apple firması, normalde hiç kimseye acımasız bu konuda.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Kapitalist.

PROF. DR. ERDAL BAY – Bu konuda, teknik rollerde kadınlara daha fazla istihdam veriyorlarsa, mutlaka bildikleri bir şey vardır diye düşünüyorum ben.

Yine, gençlerin bu alanı seçmeme sebepleri; Türkiye’de maalesef bu konuda yapılmış hiçbir bilimsel çalışma yok. Bizim çıkarımlardan, bazı dolaylı çalışmalardan çıkardığımız, “not ortalaması” ama en önemli şey, istihdam. Bir de diğer çok önemli bir şey, gençler BTMM alanlarının öneminin farkında değiller.

İşte, Aziz Sancar, iyi bir örnek oldu aslında. Bizim ülkemizde en iyilerin tıp fakültesine gitmesi, sözel alanda en iyilerin hukuk fakültesine gitmesi ama fizik, kimya, biyolojinin...

Aziz Sancar, işte, ödülünü kimya alanında aldı. Bu anlamda bir farkındalık eksikliğini görüyoruz. Kızların seçmeme sebepleriyle ilgili dünyada, bu da bir sorun, biyolojik farklılıklar olarak açıklayanlar var.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Bu nedir Hocam? Ben raporda da not aldım da ne demek biyolojik farklılıklar?

PROF. DR. ERDAL BAY – Ya bu şöyle birazdan...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hangi raporda var bu? Bana biraz cinsiyetçi bir yaklaşım gibi geldi. Özür diliyorum böldüğüm için ama, kaynağını öğrenirsek...

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Kaynağı hepsinin var.

PROF. DR. ERDAL BAY – Tamam kaynağını vereyim.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Belki olumlu yöndedir. Olumlu yöndedir yani, negatif düşünme. Belki erkeklerde olmayan bir özellik vardır kadınlarda, ben öyle düşünüyorum yani.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yok öyle bir özellik.

PROF. DR. ERDAL BAY – Biz de raporda Hocam, Sayın Vekilim, raporda biz de tam tersini savunuyoruz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Bizim gibi düşünüyorsunuz.

PROF. DR. ERDAL BAY – Az önce bahsettiğim Apple var ya, bu arada dünyada yanlış bir algı var. Aslında bir sonraki slaytta zaten bu var. Kadınların bu alanda olmasının aslında çok daha fazla artıları olabileceği ama toplumda işte kişi diyor ki: Mühendis mesela ben bu raporu alırken bazı şeylerle de görüştük, bizim Yapı İşleri Daire Başkanı: “Benim kızımı aldım, inşaat mühendisi olmak istiyor, kendisi inşaat mühendisi; götürdüm inşaatla, bak kızım bu erkek işi yapamazsın, dedim, vazgeçirdim.” diyor.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bu işte, cinsiyetçilik tam olarak.

PROF. DR. ERDAL BAY – Bu işte, bu şekilde yaklaşanlar var. Biz de tam tersi raporun paradigması, bu alanlarda kadınların olması, mutlaka bir artı sağlayacaktır diyoruz.

Yine, bununla ilgili çalışmalar var, ilginç bir çalışma daha göstereceğim ben, şimdi bulgularda var. Kızların, akademik kariyer destekli, işte kızların, bilime karşı olumsuz tutumlarıyla ilgili. Ama şunu tekrar etmek istiyorum, bu konuda ülkemizde yapılmış hiçbir çalışma yok. Biz yapmayı düşündük ama bu konuda vakit olmadığı için. Bunlar literatürde yapılmış mevcut çalışmalardan analiz olarak çıkardığımız.

Yine kadın, önemli şeylerden bir tanesi, mühendislerin rol model olarak azlığı, var ama bunların reklamın yapılması da önemli bir eksikliğimiz. Bunları, raporda zaten detaylı bir şekilde verdik. Şu ilginç bir çalışma; mesela üniversitede çalışan, yüksek lisans, doktora yapmış kişilere şunu soruyorlar: “Siz bu alanlarda kendinizi ne kadar yetenekli görüyorsunuz?”

Bizim, eğitim felsefesinde epistemolojik inançlar vardır. “Öğrenme yeteneğe mi bağlıdır? Çabaya mı bağlıdır? Sürece mi bağlıdır?” diye; yeteneğe bağlı olduğunu düşünenler de var ve bu araştırmada çıkan ilginç bir sonuç: Kişiler yeteneğe bağlı olduğu alanlar yerine, yeteneğe bağlı olmayan alanlarda

daha çok istihdam ediyorlar. Mesela eğitim alanına baktığımızda kadın oranı yüzde 69. Bunu seçme sebebi olarak sorulduğunda çıkan sonuçlardan bir tanesi şu: “Eğitim, çok yeteneğe bağlı değil, biz bu nedenle bu alanı seçtik diyorlar.” ama bu da dediğim gibi başka bir çalışma sonucu.

Genç kızları, BTMM alanlarına dahil etmek neden önemli? Bizim, az önce bahsettiğim, “Genç kızlar, erkeklerden farklı bir şekilde problem çözerek yeni bir alternatif yöntemleri hayata geçirebilir.” diyor. Belki de Apple firması, bahsettiğim şeylerden bir tanesi. Bilime çeşitlilik getirmek ve çok fazla şeyden kaynaklanabilecek grup düşüncesiyle mücadeleye yardımcı olur. BTMM çalışma alanlarına kadınların dâhil edilmesi BTMM araştırmalarının kalitesini artırabilir, yine BTMM çalışmalarında sağlanabilecek olan katılım çeşitliliği daha fazla yaratıcılık sağlayabilir ve olası ön yargıları azaltabilir. -Diğer çalışmalarda bahsettiğimiz- Yine, BTMM alanlarında daha fazla genç kızın katılımı beşeri sermayeyi ve yeniliği artırdığı, böylece ulusal ekonomik büyümeyi ve uluslararası rekabet gücünü de artırdığı da bilinen bir gerçek.

Raporumuzun bölümlerinden bir tanesi de “Bir Eğitim Modeli Olarak STEM.” Burada birkaç cümle açıklaması için sözü, Doktor Öğretim Üyesi Mehmet Başaran’a bırakmak istiyorum.

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ MEHMET BAŞARAN – Sayın Başkan, Sayın vekillerim; tekrar merhaba. Aslında, bu, bildiğiniz üzere Komisyonadaki ikinci sunumum. Daha önce de STEM eğitim modeliyle ilgili sunum yapmıştık.

Ben, şu açıdan önemsiyorum: Bu raporda aslında hem BTMM alanlarındaki istihdam ve bu istatistiki verilerin önemine binaen bir de STEM eğitim modelinin farkı ortaya konulmuş olacak. Tabii, STEM eğitim modeliyle ilgili çalışma yapan çok akademisyen burada dinlenildi ama bir karmaşa var ve bu karmaşanın önüne geçileceğini düşünüyorum bu raporda.

Şimdi, “Bir Eğitim Modeli Olarak STEM.” Bu bahsettiğimiz gençlerin, başta kız çocukları olmak üzere bu alanlara yönlendirilmesinin öneminden bahsediyoruz. Tabii, bu öneme binaen, bu gençleri acaba bu branşlara nasıl yetiştirmemiz gerekiyor? Bunu ortaya koyan bir modelidir STEM eğitim modeli. Tabii, literatürde farklı durumlar mevcut; “STEM yaklaşımı”, “STEM eğitim modeli”, “STEM farkındalığı” gibi mevcut durumlar var. Biz, eğitim modeli olarak STEM’i önemsiyoruz. Tabii, alan yazında üç farklı durum var “silo yaklaşım”, “gömülü” ve “bütünleşik yaklaşım” dedikimiz. Çünkü gençlere biz 21’nci yüzyıl becerilerini doğrudan veya dolaylı yoldan kazandırmayı amaçlıyoruz. Tabii, 21’nci yüzyıl becerileri deyince çok farklı beceriler var. Bir çok firma bunları çalışıyor, Partnership bunların başında geliyor. Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı gibi ve düşünme becerileri; eleştirel düşünme, kompleks düşünme, girişimcilik gibi beceriler var. Bu beceriler, tabii, çok kompleks beceriler. Bireylerin bunları kazanabilmesi için STEM eğitim modeli buna bir olanak sağlıyor diyelim.

Bizim önemsedığımız buradaki çeşitli modeller ve tarihten gelen modeller var ama şu anda uygulanan en genel kabul olan, “bütünleşik eğitim modeli” dedikimiz model. Bu da fen, teknoloji, mühendislik ve matematiğin birlikte entegre bir şekilde öğretilmesini kapsıyor. Mesela, pür matematik öğrettiğimiz zaman öğrenciye -regüler yüzeylerde çalışıyoruz.- “Bu cismin hacmi nedir?” dedikimizde öğrenci sadece verilen regüler yüzeyin hacmini hesaplayabiliyor ama bulunduğumuz odanın hacmini hesaplayan ve ses dalgasıyla bunu yapan bir cihaz üret dedikimizde işin içerisine farklı boyutlar giriyor çünkü fen bilmesi, teknoloji bilmesi, bununla beraber matematiği entegre edebilmesi gerekiyor. İşte, STEM eğitim modeli de çocukları bu BTMM alanlarına gitmeden önce buna bir sacayak oluşturuyor diyebiliriz. STEM eğitim modelinin önemi burada çok önemli, burada teknoloji ve yetenek inovatif beceriyi ön plana çıkarıyor.

Erdal hocamın bahsettiği, aslında, CEO'ların gözünden STEM eğitim modeline baktığımız zaman inovatif beceriye sahip bireyler bulmada küresel çapta yüzde 77'lik bir zorluk yaşanırken Türkiye'de bu yüzde 84 oranında. Yani "yenilikçi beceriye sahip bireylerin -tabii ki başta kız çocukları olmak üzere ama- bütün gençlerimizin inovatif bir fikre sahip olabilmesi" ne demek acaba? İşte, STEM eğitim modeliyle bunu bir nebze olsun aşmayı planlıyoruz. Aramızda tabii mühendisler de vardır, mühendislik okumuş veya matematik okumuş kişilerde mevcuttur. "İnovatif beceriye sahip olmak" ne demek? Bunu acaba biz STEM eğitim modeliyle sağlayabilir miyiz? Bunu öngörüyoruz. STEM eğitim modelinin önemi burada ortaya çıkıyor.

21'nci yüzyıl becerilerinden bahsettik ve tabii raporda da göreceksiniz. PISA ve TIMMS gibi sınavlarda sonlarda olmamız... Aslında, tabii PISA ve TIMMS'te çarpıcı sonuçlar var, o raporumuzda da belirttik. Biz çoğunda birçok OECD ülkesinin gerisindeyiz ama bir noktada OECD ülkelerinin üzerindeyiz, kız çocukları fen ve matematik alanlarında erkeklerin üzerinde biz de başarı seyrediyor. Bu, çarpıcı bir sonuç. Demek ki biz, gençlerimize olanak tanırsak bazı noktalarda büyük başarılar elde edebileceğimizi görüyoruz. STEM eğitim modeliyle de işte, bunu sağlamaya çalışıyoruz.

Tabii, ülkemizde STEM eğitim modeline yönelik bazı girişimler mevcut. Bahçeşehir Üniversitesinin, BAUSTEM'in yapmış olduğu bütünsel eğitim projeleriyle -ki bunların birçoğunda bizler yer aldık- Türkiye'nin çeşitli illerinde bine yakın öğretmenimizle eğitimler gerçekleştirdik ve STEM Lider Öğretmen Mesleki Gelişim Programı, il millî eğitim müdürlüklerine bağlı STEM merkezleri -tabii şu anda tasarım, beceri atölyelerine dönmüş durumda- dene-yap atölyeleri gibi girişimlerin hepsi STEM eğitim modeline yönelik olarak yapılan faaliyetler arasında yer alıyor.

Tabii, STEM eğitim modeline yönelik bazı raporlar da inceledik. PwC'nin (PricewaterhouseCoopers) yapmış olduğu raporlar burada çarpıcı. Onlar, tabii, CEO'ların gözünden -çeşitli firmalarla çalıştıkları için- gençlerde acaba ne tür zorluklar yaşanıyor, bunları araştırıyorlar. Biz de tüm raporları incelemiş olduk. STEM 2026 Raporu, 2050'de Dünya Raporu gibi raporlar var. Bunlar, tabii, bizim geleceğimize ışık tutan raporlar. Biz de o raporlardan acaba STEM eğitim modeli olarak biz gençlerimizi bu BTMM alanlarına yönlendirirken neler kazandırabiliriz, bunları bu raporda irdelemiş olduk.

Avrupa'da yürütülen projeleri irdeledik. Tabii, binlerce proje var STEM alanında, STEM eğitim modeline yönelik projeler var; bunlara bakmış olduk.

Benim STEM eğitim modeliyle ilgili söyleyeceklerim bu kadar. Bunların hepsi, geniş çaplı açıklamaların hepsi raporumuzda mevcuttur.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. ERDAL BAY – Ben de teşekkür ediyorum.

Bu arada, Mehmet Başaran benim doktora öğrencim ve kendisinin doktora tezi de "okul öncesinde STEM etkinlikleri". Biz başlarken de okul öncesi öğretmenlerine eğitim verdiğimizde -şunu düşünebiliyor musunuz- okul öncesindeki çocuk "K'nex" setleriyle en sağlam köprüyü yapıyorlar. Bildiğiniz köprü inşa ediyorlar. Bizim okul öncesi eğitim anlayışında çocuklara böyle oyunlar filan oynatırken STEM etkinlikleriyle köprü yapmaktan tutun da birçok böyle mühendislik beceresini okul öncesinde kazandırabiliyoruz ve okul öncesinden itibaren, bizim bu raporda da bahsettiğimiz gibi, öneriler uygulanmaya başladığında okul öncesinden itibaren yetişmiş bu becerilere sahip beceriler... Ve Türkiye, çok net ifade edebiliriz, üstün zekâlılar cenneti aslında. Bu gençlerimizi doğru yönlendirdiğimiz takdirde dünyada hakikaten çok daha farklı pozisyonlara da gelebileceğiz.

Bu arada, STEM'le ilgili bir açıklamayı da yapmak isterim: Türkiye'de STEM çok popüler oldu ama STEM konusunda eleştirilerden bir tanesi de bunun Amerikan reklamı yapmak olduğu şeklinde, bunu da belirtmekte fayda var. Eleştirenler var, oluyor, İşte, Amerika geri plana çıktı, bir anda bu

şekilde bir eğitim modeli yaparak eğitim alanında da kendini... Bu konuda da eleştiriler olabilir ama bizi ilgilendiren kısmı -STEM anlayışı geçmişte de vardı ama şu anda daha sistematik bir şekilde bir yaklaşım uygulanabilir- model olarak uygulanıyor ve çok da başarılı.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ben bir şey sorabilir miyim? Hangi üniversitendensiniz?

PROF. DR. ERDAL BAY – Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Siz?

DR. MEHMET BAŞARAN – Ben de Gaziantep Üniversitesindenim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ben de Gazi Üniversitesinde -fen bilgisi öğretmeni yetiştirdim senelerce- hocaydım ve ilk açtığım ders de “fen, teknoloji, toplum”du 2007 öncesi yani 2005 yıllarıydı ya da 2004’tü, öyle zannediyorum. İlk defa Türkiye’de de biz açmıştık “fen, teknoloji, kavram haritaları”nı. Şimdi, tabii, gelişmeleri de ben böylelikle -2007’den sonra çünkü siyaset hayatına girdiğim için- sizlerden görmekten mutluluk duyuyorum. Gerçekten özellikle bilim alanında, fen konularında insan yetiştirmek çok çok önemli. Yani bu konu çok güzel bir konu olmuş, ben her ne kadar sonunu yakalasam da, bu Komisyona da geç geldim ama neticede çok faydalı bir literatür bilgisi de olmuş ve bir yol gösterecek. İnşallah gerekli yerlere gider ve uygulanır, kalmaz yani rapor hâlinde.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Süreç içerisinde ODTÜ’den de, İTÜ’den de hocalarımız oldu, birçok üniversiteden. Rapor içerisinde onlar da var.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Gelmiş, evet.

Ama hiçbir şeye önem vermeden “oymuş, buymuş” değil de “fen, teknoloji ve toplum”a özellikle mühendislik, matematik, biyoloji, kimya, fizik gibi alanlara insan yetiştirmek zorundayız. Bizim gençlik yıllarımızda bu konular çok önemliydi ama sonradan git gide... Biyoloji, kimya falan bunlar hep birinciydi bizim dönemde, kolay kolay girilmeyen üniversitelerdi, sonradan da herkesin girdiği ve bilim adamı yetiştirmedeğimiz bir yapı maalesef oluştu Türkiye’de. İnşallah yeniden böyle bir hareket gelir ve bilim adamları yetiştiririz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – İnsanları...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Pardon, bilim insanları yetiştiririz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Yücel Hocamız söz alacak mısınız? Siz devam edebilirsiniz, var mı ekleyeceğiniz? Yücel Hocam ekleyecek mi?

PROF. DR. ERDAL BAY – Yücel Hocamdan önce...

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Nilüfer Hocam, tamam.

PROF. DR. ERDAL BAY – Dördüncü bölümde de “Dünyada bu konuda neler yapılıyor?” Nilüfer Hocam, birkaç cümle söyleyecek.

DR. NİLÜFER EROL – Dünyadaki örnekleri inceleyerek kendimiz için geliştireceğimiz uygulamaları şey yapabiliriz. Hem zamandan hem enerjiden hem de...

Ben, bunu 3 kriter üzerinde inceledim: Bir, OECD ülkelerinde PISA’dan düzenli olarak yüksek alan ülkelerin uygulamaları; özellikle gençleri STEM alanlarına yönlendirmeye çalışan uygulamalar; bir de kadınları STEM alanlarına yönlendirmeye çalışan uygulamalara bakarsak bayağı bir uygulama vardı, gördünüz; onları tek tek şey yapmayacağım. Bunun için ülkeler ciddi çalışmalar yapıyorlar ama en son geldiğimiz noktada artık dünyadaki eğitimciler, sanayiciler, mentorler, gönüllüler gençleri STEM alanlarına yönlendirmeye çalışmakta. Özellikle, kızların ve dezavantajlı gruplarından da bu alanlarda hem gelişmesi gerekiyor hem de yoksulluğa karşı bir çare olarak da görülüyor bu. Oldukça geniş ve çok farklı paydaş var bunun içinde devletler, sanayiciler, işletmeler, çatı örgütler, üniversiteler, okullar, öğretmenler ve ailelerle bir STEM ekosisteminden bahsediliyor.

Başta kızlar olmak üzere, gençleri STEM alanlarına yönlendirmek için yeni ve yaratıcı yollar gerekiyor. Yani okullarda uygulanan programlarda da olsun... Gerçi orada okuduğum bir şey vardı, kızlar çok hassas oldukları için mesela kızlara yönelik fizik programları falan geliştiriyorlar -çok eğlenceli şekilde- ya da meslekleri tanıtan şeyler var. Sadece ülkeden ülkeye değil ülke içerisindeki farklı bölgelerde bile uygulamalar bağlamında çeşitlilik ve dağınıklık arz etmekte, tek bir uygulamadan söz etmek mümkün değil zira süreç yeni yeni oturmakta. Göz önünde bulundurulduğunda, diyebiliriz ki ABD, Avrupa Birliği ve Uzak Doğu ülkeleri, birçok ülkenin STEM alanını güçlendirmeye yönelik daha dinamik ve verimli STEM eğitim stratejileri üzerinde çalışıyorlar, tek çerçevede toplamaya çalışıyorlar çünkü o kadar dağılmış durumdaki ben girdiğimde çıkamadım işin içinden ilk başta ne oluyor, nasıl gidiyor falan diye. Ve paydaşlar arasındaki iletişim ve iş birliğinin güçlendirilmesine odaklanmak gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. ERDAL BAY – Biz teşekkür ediyoruz.

Beşinci bölümde de Türkiye’de bu konuda yapılan çalışmaların bir analizini yaptık. Bu konuda da Yücel Hocam, birkaç cümle...

DR. YÜCEL CAN ÇELİK – Öncelikle teşekkür ediyorum.

Bu çalışmaya başladığımızda işin literatür kısmını tamamladıktan sonra Türkiye’de ne yapıyoruz, nasıl bir durum söz konusu onun röntgenini çekelim istedik. Öncelikle, üst politika belgelerini inceledik; “Acaba gelecekte planlamalar ne, devlet nasıl bir politika izlemek istiyor, bizi bekleyen gelecek nasıl planlanıyor?” buna bakmak istedik. On Birinci Kalkınma Planı’nı incelediğimizde bu konuda 2023 vizyonu ve gelecek vizyon, harika fikirler söz konusu fakat özellikle YÖK’ün, Millî Eğitim Bakanlığının, TÜBİTAK’ın vesaire bunların vizyon belgelerini, stratejik planlarını incelediğimizde On Birinci Kalkınma Planı’nın buralara tam yansımadığını aslında gördük; bunu öneriler kısmında da belirttik. Çok güzel çalışmalar olmasına rağmen, Millî Eğitim Bakanlığının strateji belgesinde sadece bir yerde kızlarla ilgili bir çalışma olduğu görüldü tarafımızdan, o da devam devamsızlık işlemlerinin yürütülmesine yönelik. On Birinci Kalkınma Planı’ndaki vizyonun mutlaka bunlara yansması gerektiğini düşünüyoruz, öneriler kısmında bunları belirttik zaten.

Daha sonra, çeşitli raporlara girdik. Acaba burada nasıl bir durum söz konusu diye PISA TIMSS sınavlarının sonuçlarına baktık, Mehmet Hocamızda biraz önce bahsetti. Burada dikkatimizi çeken durum ortada ama kız çocuklarının, erkek çocuklarından daha iyi durumda olduğunu saptadık.

Daha sonra, faaliyetlere girdik. Acaba bizim ülkemizde bu karar verici, uygulayıcı kurumlarımız nasıl çalışmalar yapıyor? Millî Eğitim Bakanlığının öncelikle en önemli faaliyet yürütücülerinden biri olması gerekiyor, YÖK -hakeza öyle- TÜBİTAK ve diğer burada incelediğimiz kurumlarla bütün röntgeni ortaya koyup... Çünkü ileride ne yapılması gerektiğine dair öneriler ortaya koymamız gerekiyordu. Yükseköğretim Kurulu çeşitli çalışmalar yapıyor. Bu konuda “Yeni YÖK”, yeni projeler kapsamı altında çalışmalar çok iyi. Mesela geleceğin meslekleri çalışmaları bu konuda ülkemizin gelecek vizyonunu gerçekten etkileyecek durumda.

Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı faaliyetlerine girdik, orada da büyük bir çabanın olduğunu gördük; FATİH Projesi bunun için en önemli projelerden biri. Scientix Projesi, sonra BİLSEM’ler (bilim ve sanat merkezleri) geleceğin bilim adamlarını yetiştirmede öncü rol oynayacak. Gerçekten de ülkemizde bu çocukların aldığı eğitim STEM eğitimiyle paralel gidiyor. Ben de bilim ve sanat merkezinde fizik öğretmeniyim -doktoramı tamamladım ama orada fizik öğretmenliği yapıyorum- ben de derslerimde STEM yöntemini uyguluyorum; bu, mesela benim kendi dersimden bir fotoğraf. Fakat Millî Eğitim Bakanlığında, bu konuda öğretmenler kendi çabalarıyla, kendi arzularıyla bunu yapmaya çalışıyor. Araştırmalarımız sonucunda, eğitim programlarında buna yer verilmesi, eğitim programlarının

21'inci yüzyıl becerilerine doğru yönlendirilmesi gerektiğini de saptadı Sayın Hocamla birlikte. Tabii, bu yeni bir şey; işin doğrusu, Millî Eğitim Bakanlığı da bu konuda çok yetersiz değil çünkü bu kuşak Alfa kuşağı. Alfa kuşağı bütün dünyada henüz daha çözüme ulaşmamış, bütün dünya bu Alfa kuşağıyla nasıl başa çıkacağını düşünmekte.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Z mi, Alfa mı?

DR. YÜCEL CAN ÇELİK – Z geçti, Z bitti; şimdi yeni bir Alfa kuşağı geldi, raporumuzda ondan da bahsettik efendim. Ama öğretmenlerimiz, kendini geliştirmeye çalışan öğretmenlerimiz özellikle fen ve matematik branşlarında bunu yapmaya çalışıyorlar. BİLSEM'ler de bunun için rahat bir uygulama söz konusu olabiliyor, bilim ve sanat merkezlerinde; onun için biz öğretmenler olarak STEM yöntemini kullanıyoruz BİLSEM'de.

Sonra, TÜBİTAK'ın çalışmalarına geldik. TÜBİTAK bu konuda çeşitli projelere destek veriyor. Bilim merkezleri çok önemli, neden önemli? Çünkü Alfa kuşağı görerek öğreniyor, görmeden öğrenmiyor. Her şey bilim merkezlerinde çocuğun önüne sunulduğunda 7-8 yaşındaki çocuk, bizim zamanımızda -çok da eski değiliz ama- üniversitede, yüksek lisansta falan gördüğümüz şeyleri görmeye başladı; bu, bizim için çok değerli bir şey. TÜBİTAK'ın da -dediğim gibi- stratejik planında -tabii "öneriler" kısmında ondan bahsettik- eklenmesi gerektiğini düşündüğümüz şeyler var. TÜBA bunun için çok uğraşıyor, eğitim programları yapıyor, eğitim portalı hazırladı; bilim aydınları programı var, onlarla çocukları buluşturup bu konuda onları özendirilmeye yönelik çalışmalar yapıyor. Patent Kurumunun özellikle son birkaç yıldır bu konuda çalışmaları daha da arttı; atölyeler kuruyor, teknolojinin gelişmesine katkı sağlamak için elinden geleni yapıyor. Uzay Havacılık Kurumu hakeza aynı şekilde çeşitli atölyeler kuruyor. Aslında daha önceden böyle çalışmalar yoktu, yeni yeni başladı. Biz çok daha ileride daha iyi çalışmalar olacağını düşünüyoruz; öneri yarışmaları, çizgi filmler... Bunlar bizim için, bizim ülkemizin geleceğini kuracak çocuklar için çok değerli.

TRT faaliyetlerine de baktık çünkü TRT'nin yaptığı, özellikle TRT Çocuk, TRT Belgesel, TRT Okul programları son birkaç yıldır öğrencilerin gerçekten iyi bir anlayışa sahip olmalarını, bilim adına kendilerini geliştirebilmelerini sağlıyor. Dedğim gibi, bizlerin daha on sene, on beş sene önce öğrendiği şeyleri şimdi 7-8 yaşındaki çocuklar TRT'nin kanalları sayesinde daha 7-8 yaşındayken öğreniyorlar. İnanın, benim 7 yaşında bir oğlum var; bu pandemi sürecinde ders dinliyoruz televizyondan, TRT'nin kanalından. "Oğlum gel, ders dinleyelim." diyorum "Ya, ben TRT'nin çizgi filmlerinden bunları biliyorum, bu dersler çocuk dersleri benim için artık." diyor. İşte, yeni nesil bu TRT'den ve diğer kanallardan inanılmaz şeyler öğreniyor. Teknofest, atbaşı gibi çalışmaların artırılması lazım. Bununla ilgili festivaller, proje yarışmaları, atölye çalışmaları düzenleniyor, değerli çalışmalar bunlar. Bununla ilgili önerilerimiz de oldu. Mesela, bunun dışında farklı kurumların da bu tür çalışmalara yönelmesi gerektiğini önerdik, raporumuzda bunlardan bahsettik. Mesela, bizim küçükken gezici kütüphanelerimiz vardı. Ben orada, yazlık... İşte, gezici festivallere otobüslerle, kamyonlarla gidilsin, Teknofest bunu yapabilir, bunun gibi farklı çalışmalar olabilir, önerilerimizde bunlara hep değindik. Sonra STK'lerin çalışmalarına girdik. Çeşitli sivil toplum kuruluşları iyi niyetle ve heyecanla bu çalışmaları yapıyorlar, işte Usturlab Atölyesi, bunlar, hep gönüllü kuruluşlar ve Türkiye'de STEM alanında ya da işte fen ve matematik, temel bilimler alanında çocukların gelişmesi için çok güzel işler yapmaya gayret gösteriyorlar.

Belediyelere girdik, belediyeler de görevleri bile olmasa bunu düşünüyorlar çeşitli yöntemler kullanarak gençleri, çocukları bu şekilde fen ve matematik alanlarına yönlendirmeye çalışıyorlar. Bizim çeşitli belediyelerimiz -çok iyi biliyoruz- atölyeler kuruyor, deneyap atölyelerini kuruyor, çocukları günlük götürüp orada çeşitli imkânlar tanıyor, resim atölyeleri, fen atölyeleri... Bunlar da çeşitli çalışmalar yapıyor ama burada bu çalışmaların hepsini yaparken daha önceden de az tahmin ediyorduk, STEM alanında dünyada olduğu gibi -BTMM alanında- Türkiye'de de bir kafa karışıklığı söz konusu.

Herkes bir şeyler yapıyor, yapmaya çalışıyor, iyi niyetle çaba harcıyor ama herkesin STEM anlayışı, BTMM anlayışı farklı. Kendi bakış açılarıyla, kendi el yordamlarıyla ellerinden geleni yapmaya çalışırken aslında, bizim kıt olan kaynaklarımız heba oluyor. Neden heba oluyor? Bunları koordineli bir hâlde yapmıyorlar, bir de STEM anlayışları farklı olduğu için bazıları istemeden de olsa yanlış çalışmaların içine girebiliyor. Bunların bir koordinasyon içerisinde olması, tek kanaldan yönetilmesi ve bilgiyi tek kaynaktan alması onların yanlış politikalar, yanlış atölyeler, yanlış eğitim sistemlerini ortaya koymasını engelleyecektir. Bunları bir çatı altında topladığımızda hem kıt olan kaynaklarımız çok güzel yerlere harcanacak... Mesela 100 bin lira harcanıyor, bir başka kuruluş aynı etkinliğe gene 100 bin lira harcıyor; e, ne oluyor? 200 bin lira heba oluyor ama farklı etkinliklere harcansaydı hem bizim kaynaklarımız heba olmayacak hem de doğru işler yapılmaya çalışılacaktır. Sayın Hocamız öneriler kısmına da değinsin.

Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

PROF. DR. ERDAL BAY – Evet, Yücel Hocama da teşekkür ediyorum. Yalnız Türkiye’deki bu uygulamaları incelerken fark ettiğimiz hususlardan... Bu tutanakların da hepsini tek tek okuduk biz böyle. Bazı gelenler... Aslında, tüm kurum, kuruluşların doğrudan böyle bir amacı yok, dolaylı olarak biz onlardan böyle çıkarımlarda bulunmaya başladık ve ben tekrar şunu ifade etmek istiyorum: Normalde bu tür çalışmaların araştırılıp akademiden buraya gelmesi lazım. Tam tersi, Meclisin, bu Komisyonun böyle bir şeyin farkındalığında olarak böyle bir çalışmayı başlatması bence bir ilk. Çünkü gerçekten şu anda alana girdiğinizde böyle bir çalışma yok. Bu anlamda fikrin ortaya çıkması ve gelişme sürecinden dolayı gerçekten teşekkür ediyorum. Teşekkür etme sebeplerimden bir tanesi de az önce BİLSEM’deki çocuklardan bir tanesi de benim oğlum.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Benim de kızım BİLSEM’de Hocam.

PROF. DR. ERDAL BAY – Benim 2 oğlum var, 2’si de üstün zekâlı ve bizim çocuklarımız belki şu anda toplam nüfusun yüzde belki 20–25’ini oluşturuyorlar ama geleceğimizin yüzde 100’ü bunlar. Bizim bunları çok iyi yetiştirmemiz gerekiyor. Bu anlamda, bu çalışmanın çok önemli olduğunu yani farklı bir duyguyla da kendi çocuklarımızı da düşünerek bazı öneriler geliştirmeye çalıştık. Önerilerimiz çok fazla, bazılarını çok böyle süzgeçten geçirmedik. Burada, kurulumuzun da eleştirileri doğrultusunda geliştirebileceğimiz şeyler var. Ben sadece birkaç cümleyle, özellikle bu kurulun ilk aşamada getirebileceği çözümlere ilişkin önerilerden bahsetmek istiyorum. Bizim bu konudaki ortak noktamız, mutlaka ülkemizin stratejik, planlı, bir üst politika metninin olması gerekiyor. Şu anda böyle bir metin yok. Kalkınma planları, 2023... Ama bir üst metin olması gerekiyor.

Beni heyecanlandıran şeylerden bir tanesi de şu: Bizim bu önerileri gerçekleştirebilmemiz için bir BTMM koordinasyon ve izleme kurulu... Bunun şemasını da çizdik. Arzu ettiğimiz nokta... İşte Cumhurbaşkanlığımızın İnsan Kaynakları ve Eğitim Politikaları Kurulu var; bu kurulun da işin içine girmesiyle bir kurul oluşturulması, farklı paydaşların içinde olduğu -TÜBİTAK, TRT, YÖK, Meclis- bir kurul. Bu kurulu üç aşamalı olarak planladık: Karar alma kurulu, çalışma kurulu, izleme ve değerlendirme kurulu. Bunun altlarında kimlerin olması gerektiğini söyledik. Bir paradigma belirlenmesi gerekiyor. Az önce de konuştuk ya hocam böyle: “Bizim bu olaya bakış açımız ne olacak?” Bu paradigmanın çok iyi belirlenmesi gerekiyor. Bütçe zaten ayrılması gereken...

Önemli önerilerimizden bir tanesi BTMM platformu oluşturulması. Ben EPALE diye bir projede de görev aldım, Avrupa Birliği yetişkin öğrenmesiyle ilgili. Bu platform ne işe yarıyor? Yetişkin öğrenmesiyle ilgili hangi kurum, kuruluş ne yaparsa içerikleri oraya giriyor haber olarak, etkinlik olarak, makale olarak. Şöyle bir platform düşünün: BTMM alanlarıyla ilgili Gaziantep’teki bir BİLSAM bir etkinlik girdiğinde bu platforma girecek, Meclisten bir etkinlik olduğunda platforma girecek, TÜBİTAK... Biz sabah o siteyi açtığımızda, o gün Türkiye’de BTMM alanlarıyla ilgili hangi

etkinlikler olmuş, hangi etkinlikler yapılacak, hangi çalışma raporları yayınlanmış; bu şekilde çarpan etkisinde, yaygın etkisinde analiz yapabileceğiz. Böyle bir platformun oluşturulması çok güzel olacak. Bir de bunun içerisinde, dediğimiz gibi, kız çocukları...

İstihdam sağlaması, bir üst... Yani çözüm önerilerinde bu tamamen farklı bir çözüm önerisi. Biz bu konuda ihtiyaç analizi yapılmasını önerdik, çok kapsamlı bir ihtiyaç analizi. Delphi tekniğini sayın vekilimize de Komisyon Başkanımıza da önermişim. Bu konuda insanları bir araya getirmeden, delphi tekniğiyle çok güzel çözüm önerileri geliştirilebilir. Bu konuda delphi tekniğinden sonra küçük bir çalıştay yapılabilir. BTMM haritasının envanterinin çıkarılması, bunlar planlama ve karar almaya yönelik uygulamalar.

Yine, raporumuzda mevcut uygulamalara yönelik önerilerimiz var. Diğer aplikasyon, çocuklara yönelik programlar gibi birçok, yüzlerce öneri var. Ben bunlardan bahsetmeyeceğim.

Kız çocuklarının bu alanlara yönlendirilmesine yönelik önerileri farklı bir başlıkta açtık. İşte BTMM alanlarında kadınlara yönelik algının değiştirilmesi -az önce bahsettiğimiz- bu konuda da önerilerimiz var. Bu algıyı nasıl değiştirebiliriz? İşte az önce bahsettiğim Apple örneği ve başarılı kadınların rol model olarak farklı öykülerini koyarak bu algıyı değiştirmemiz gerekiyor. “İstihdam, kadın istihdamı, BTMM alanlarında düşük artırmamız gerekiyor.” gibi çok sayıda öneri var.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Süreyi de fazla almamak için sizin eleştirileriniz, önerileriniz doğrultusunda raporu geliştireceğiz.

Tekrar teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

Canan Başkanımız, buyurun.

CANAN KALSIN (İstanbul) – Öncelikle Alt Komisyon Başkanımıza, Derya Hanım’a teşekkür ediyorum. 20 tane toplantı yaptı, uzun bir çalışma, iki yıla yakın bir çalışması oldu; çok güzel bir sonuç çıkmış değerli hocalarımız da milletvekillerimiz de katkı sağladıkları için.

Hakikaten, konuşmalarda söylediğimiz, On Birinci Kalkınma Planı’yla alakalı, yakalamadığıyla alakalı. Gerçekten orada Cumhurbaşkanlığı Strateji Ofisiyle birlikte birkaç tane toplantı gerçekleştirdik ve “kadın” başlığı adı altında kız çocuklarının STEM alanlarına yönlendirilmesi, “web” tabanlı “part-time” çalışma, uzaktan çalışma, pazarlama teknikleri; bununla ilgili maddeleri de koyduk. Bugün avukatların duruşmalara uzaktan katılmasını ilk defa konuşuyoruz ve bugün galiba ilk toplantıları, Adalet Bakanımız bir açıklama yaptı.

Yine, eğitim alanında EBA programları üzerinden uzaktan eğitim, bu, pandemi sürecinde yapılanlar. Açıkçası bu STEM alt komisyonu kurarken kendi kişisel görüşüm üç beş yılımızın daha olabileceği konusundaydı. Şu anda o sürenin gittikçe daraldı ve olması gereken çalışmalardan biri olduğu ortaya çıktı. Dolayısıyla bugün dijitalleşme çağı adını veriyorum, 5.0 veya dijitalleşme çağı teknolojiyi kullanan ülkeler, teknolojiyi kullananlar bir adım öteye gidecekler. 11’inci Kalkınma Planı’nda, işte kadının istihdamı, kadınlarla alakalı sigorta sistemlerini, “web” taban üzerinden sisteme katılabilimleri biz bunu konuşurken şunu söylemiştik: İşte bir üretim modeli kuracağız. O üretim modeli içerisinde avukat olan, uzmanlığı olan kadınlar veya kişilerle, başta kadınlar olmak üzere sözleşmeler yapılacak internet üzerinden. Çünkü “franchising” sisteminde zincir marketlere girdiğinizde oradaki satış sistemleri kanalları, sözleşmeler büyük bir sıkıntı yaratabilir, ilk defa piyasaya girenler için ve aynı şekilde Ticaret Bakanlığımızla görüşerek yerli ürünlerin raflarda yüzde 1’den yüzde 5’e kadar çıkarabileceğini konuştuk. Yani hiçbirisi bu kalkınma planında birbirinden bağlantısız değil, buradaki STEM toplantılarından bağlantısız değil, ileride yapacağımız kalkınma planıyla alakalı, birbirinden

bağımsız değil. Hepsini birbirine eklemleendirerek ben satışı gireceğim ama benim ürünümün nihai olduğu yerde –raflarda- yüzde 1’den yüzde 5’e kadar konulabilmesi konusunda ve perakende satışla alakalı bir kanun teklifi verdik, onunla ilgili bekliyoruz Ticaret Bakanlığından da geldi, grupta.

Diğer taraftan ne konuşuyoruz? Avukat bir hanım veya avukat bir birey çocuğuna bakmak istiyor ama aynı zamanda hayattan kopmak da istemiyor. O, işte sözleşme yapabilecek, duruşmalara internet üzerinden katılabilecek, bunlarla ilgili bir çalışma olarak da ve kız çocuklarının “STEM” alanlarındaki yönlendirilmesiyle alakalı. Çünkü bir taraftan şu andaki kadınların iş gücüne katılımı yüzde 38,8. Ama bizim hedefimiz ne? 2023’de yüzde 42’lerde olması. Dolayısıyla hiçbirini birbirinden bağlantısız değil, birbirine eklemleendirerek işte ticarete, işte bilimde alt tabanını oluşturarak. Biz, bir özel sektörde kız çocuklarının temsilcisini de çağırmıştık; burada atölyeler kurduğunu ve mühendis kızları burada alıp yetiştirdiklerini. Hani nasıl, bir mentorluk yaptıklarını gösterdiler ve söylediler. Çünkü siz demin bir örnekten bahsettiniz: “Kızımı götürdüm, dedim ki, bak burası mühendislik.” Benim yeğenim mühendisti mesela, inşaat mühendisi. Dolayısıyla onun da o alanlarda olabilmesi için, farklı bir bakış açısını getirebilmesi için... Yanlış anlamayın ama kadınlar çözüm noktasında çünkü “STEM” eklektik problemleri çözebilme aslında; hani, sadece fen, matematik değil, birbiriyle alakalı problemi çözebilme; işte köprüyü yaparken onun yan bileşenlerini yapması gibi çocukları problem çözebilir bir “alfa nesli” hâline getirebilmek. Bir taraftan biz bunları konuşurken evde eğitimler başladığı zaman şöyle bir eşitlik getirdi aslında, şu eşitliği getirdi bize: Herkes eğitimde eşit oldu, eğitim kanallarını kullanırken herkes aynı eğitimi alabilir noktaya geldi. Bu noktada da bir eşitlik sağladığını düşünüyoruz açıkçası. Biz, Gaziantep ve Urfa’daki Harran Üniversitesini gezdiğimizde muhteşem gençler gördük. Harran’da vekillerimiz de katılmıştı, NASA’yla ortak program yapan, canlı on-line çalışma yapan küçük 9 yaşında üniversite öğrencisi gençler vardı. Gaziantep’e gidiyorsunuz, lisede 3 öğrencisinden 2’si tıbbi kazanan, işte canlılar üzerinde çalışan, gözlemleyen küçük mucitler gördük. Dolayısıyla biz de bugün bu başarılar, bugün geline Türkiye’nin İngiltere’ye yakın yerde olduğunu görmek tesadüfi değil tabii ki daha da ileriye gideceği noktasında. Ama bizim de sizlerin de raporda gördüğü gibi “STEM” eğitimiyle “STEM” alanları noktasında bir ayrışmanın bir üst kurulunun olması konusu. Dolayısıyla bizim de bunlarla alakalı 11’inci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı Strateji Ofisiyle birlikte çalışarak konulan ama sizin raporunuza dayalı olarak ortaya çıkanları da bu komisyon bir şekilde takipçisi olarak bunu kanun maddeleri hâline getirebilme noktası var. Bizim hakikaten bu dönem hem Meclisimiz hem komisyonlarımız gayet güzel çalıştı. Bu noktalarda daha önceki komisyon raporlarını da okuyarak biz oradan çok katkı sağlamıştık. Devam edecek bir noktaya geleceğini düşünüyoruz. Urfa’da, Gaziantep’de gördüğümüz gençlerden cep telefonuna kod yazan çocukları gördük, açıkçası bu alfa nesli, üstün zekâlı çocuklar ve problemi çözebilen gençlerin Meclis olarak da biz önünü açılabilecek çalışmalar yapabileceğimizi düşünüyoruz. Zaten Alt Komisyon Başkanımız Derya Hanımın da bu konuda çalışmaları olacak ve bir lansmanını da yapacak. Daha çok kamuoyuna anlatmak, paylaşmak, daha çok duyarlılık sağlamak zorundayız. İşte “kız çocukları başta olmak üzere” dememiz oradan. Çünkü orada yakaladığımız iyi oranlar var. Onları bir tık daha ileriye götürmek, belki de burada Polonya başatsa Türkiye neden olmasın sorusunu sormak lazım. Hep birlikte bizim bunları yapabileceğimizi düşünüyorum. Ben katkılarımıza, vekillerimize, sizlere, hocalarımıza, Komisyon Başkanımıza ve uzmanlarımıza tekrar teşekkür ediyorum. Son derece de güzel bir rapor hazırlamışlar, lütfen okuyun. Daha sonraki üst komisyonda da bu raporu kabul ederiz inşallah.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Kadıgil, buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle ben de bir teşekkürle başlayacağım ama sizden önce Derya Hanıma bir teşekkürle başlayacağım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK- Önerileri de mi sunacaksınız, yorum mu yapacaksınız? Önerilere mi geçelim?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Evet, öneri, yorum... Beş dakika konuşacağım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Hepsini birden alalım, tamam.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Önce size teşekkür edeceğim çünkü “Bir kitap okudum hayatım değişti.” derler ya yani ben de bir kitap okudum hayatım karardı. O kitabın adı da “Homo Deus”du. Yani sadece kadın erkek olarak da bakmıyorum, kız çocukları olarak da bakmıyorum, ülke için çok hayati görüyorum bu STEM alanlarını. Hatta daha iddialı bir cümle kuracağım; bence şu anda bu Meclis çatısı altında 2023 değil 2050 Türkiye için yapılan en önemli şey bu. Yani bundan daha önemli bir şey yok. Çünkü hocamız da ifade etti, raporlarda da geçiyor, araştırma raporunda da yapmışsınız, elinize sağlık. Rapor “Şu anda ilkokulda okuyan çocukların yüzde 65’i yirmi yıl sonra şu an var olmayan meslekleri yapacak.” diyor. Yani bir ülke düşünün ki şu an bile bir ciddi işsizlik sıkıntımız var, dünya çapında da istihdamın düştüğü bir gerçek. Yirmi yıl sonra hiç şoför kalmayacak mesela, hiç fabrika çalışanı kalmayacak, hiç tekstil çalışanı kalmayacak. Bu insanlar ne iş yapacak? Yani STEM alanına yönlendirmek aslında bir tek Türkiye değil, bir tek kız çocukları değil, bence bütün dünyanın geleceği için hayati bir şey. Çünkü o robotize olma hâli, o robotları kullanacak insanların yetiştirilmesi gerekliliğini biz dayatıyor. Ben açıkçası bu kadar bir araştırma olmadığını da bilmiyordum, bu Komisyon sayesinde öğrendim, o yüzden dedim size Derya Hanım teşekkür etmek istiyorum. Çünkü gerçekten gelen giden uzmanlardan da gördük ki biraz yarım yamalak aslında bu konuda ve birbirinden kopuk araştırmalar var. Yani TBMM’de bu aşamada bu kadar göbekten ve bu kadar inovatif ve geleceğe dönük bir Komisyon kurulması beni heyecanlandırdı ve mutlu etti. Bütün emeğin için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Rapor kısmına geleceğim izniniz olursa. Bunu şu anda önümüze geldiği için inceleme fırsatım olmadı ama bunun hepsini okudum ve inceledim. Öncelikle ellerinize sağlık. Hiç çalışma olmayan bir alanda akademik çalışma yapmanın ne kadar zor olduğunu az çok kendi geçmişimden ben biliyorum. Zor bir iş yapmışsınız, detaylı çalışmışsınız, bu alandaki bütün şeyleri de elinizden geldiğince katmaya gayret göstermişsiniz. Anladığım bir alan değil ama buradan anladığım kadarıyla. O açıdan her birinizin ayrı ayrı eline, emeğine sağlık diyorum.

İki üç küçük eleştirim olacak, bu girizgâhın ardından. Şimdi birincisi şu: Dediğim gibi, bence bizim komisyonumuzun iki tane amacı var; biri genel olarak bütün Türkiye’deki insanları, gençleri gelecekteki işsizleşmeye karşı olarak iş bulabilecekleri, çalışabilecekleri, topluma katkı sunabilecekleri bir yere yönlendirmek. İkinci en büyük amacı -ki Komisyonun “başta kız çocukları” diye başlamasının sebebi- kız çocuklarının, kadınların genelde bu alanda yetersiz, gereksiz -tırnak içinde söyleyeceğim- böyle elinin hamuruyla böyle erkek işlerine, mühendisliklere falan bulaşmaması gereken insanlar olduğu yönündeki saçma sapan algıyı yıkmak da bizim görevlerimizden biri sadece. Bizim derken STEM Komisyonunun değil, KEFEK Komisyonunun zaten varlık amaçlarından biri bu. Bu anlamda ben raporumuzda bir parça eksiklik hissediyorum. Yani raporda, evet, yer yer değinilmiş, bunun yani kız çocuklarının bu toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yeterince teknik alanlarda olamadığı... Evet, rakamlarımız yüksek görünüyor özellikle doktora, yüksek lisans aşamalarında ama yine sizin raporunuzdan incelediğim kadarıyla, detayına girdiğimizde, ne yazık ki biz bu çoğalmayı işte teknoloji çalışanlarında göremiyoruz ya da işte Derya mühendis, Arzu mühendis bildiğim kadarıyla, böyle mühendis kadınlarımız var ama özellikle doğal ve müspet daha ziyade, böyle tırnak içinde “soft” kabul edilen mühendislik alanlarında bir yığılma var. Bir alt başlığına daha bakalım; kadın işi olarak görülen, hani “Evleneceksen öğretmen kadınla evlen oğlum.” gibi bir şey vardır ya, kadın işi olarak görülen akademisyenliğin aslında bu rakamların artmasına da yol açtığı benim naçizane kanaatim, tablolardan da bunu birazcık okuyorum; o yüzden, bence bu Komisyonun varlık amacı bu toplumsal

cinsiyet ön yargılarını yıkmaktır ve bu raporun da 1 numaralı önermesi bu olmak zorundadır diye düşünüyorum. Bunun için de yine birkaç küçük eleştirim olacak; özellikle bazı sayfalarda cinsiyetçi ibarelere rastladım, o yüzden, onlar toparlanırsa çok makbule geçer.

Bununla alakasız bir küçük eleştiri gözden kaçmış; 5'inci sayfada ülke isimleri İngilizce kalmış Hocam, aklınızda olsun.

PROF. DR. ERDAL BAY – Evet, Litvanya öyle kalmış.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayfa 7’de, dediğim gibi, erkekler-kızlar arası mesela “biyolojik farklar” olarak geçiyor; sayfa 37’de kız çocuklarının pembeyi sevdiğine dair araştırmalar olduğu söyleniyor. Bunlar artık kadın hakları savunucularının ve feminist öğretinin kökten reddettiği ve bu toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren ibareler; benim naçizane önerim bunların çıkartılması gerektiği yönünde olacak.

Hızlı hızlı geçiyorum.

Yani, birçok yerde şunu diyoruz, özetle üç başlığa indirdim ben: Toplumsal cinsiyet rolleriyle mücadele etmeden hiçbir şey yapamayacağız. Yani, buraya gelmeden ODTÜ’de ve Boğaziçi’nde corona aşısı çalışmalarında çalışan kadınlarla görüştüm ve teknik bilgi istedim. Ne yalan söyleyeyim, ben şey bekliyordum onlardan... “En büyük derdiniz nedir, bir söyleyin bana?” dedim, benim gözümde maaştı, mesela size önereceğim şeylerden biri buydu çünkü Boğaziçi Üniversitesinde corona aşısı üzerine biz evde karantinadayken 7/24 çalışan kadınlar var; sadece kadınlar değil, erkekler de var -siz bizden daha iyi bilirsiniz- 3.500 lira maaş alıyor bu insanlar. Yani, sadece kız çocukları değil; biz, insanları STEM alanlarına yönlendireceksek bu alanlardaki geliri; gelecek, ikbal şeyini biraz artırmakla mükellefiz. Yani 3’üncü danışmanlarımızdan daha az maaş alıyor bu ülkede doçentler, bilim insanları; bence bu çok temel bir sorun olarak karşımızda duruyor.

İkinci olarak, liyakatle ilgili bazı öneriler var, işte “Bir kurul kurulsun.” dendi. Bakıyorum hemen, sayfa 31’de mesela çok yerinde bazı önerileriniz var ama bunlar böyle “olmalı, yapmalı” gibi gidiyor. Elbette akademisyenlerimizden böyle bir beklentim yok ama Komisyon olarak, vekiller olarak biz bunu önermek yerine kanunlaştırmak ve liyakate dayalı atamaların altını çizmek durumundayız diye düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Benim anlattığım oydu.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Üçüncüsü de: Bir bütçe meselesiyle karşı karşıya olduğumuzu görüyorum. Burada herkes aynı sayfada; geleceğin fende, fen alanlarında ve STEM alanlarında olduğu konusunda mutabık olduğumuzu görüyorum. Bire bir olarak elbette hiçbirinize değil ama genel olarak iktidar vekili olma sıfatıyla hepinize sözüm var. “Bu alanlar, evet, çok kıymetli. Peki, biz bu alanlara ne kadar yatırım yapıyoruz?”u merak ettim ve peşine düştüm. Fen liselerinin sayısında mesela okul olarak ve öğrenci sayısı olarak ciddi bir artış var, bir düşme yok hakikaten ama öbür taraftan, imam hatiplere baktığımızda bunun 10 katı bir artışı görüyoruz. Ya da bütçelemeye bakıyoruz, sayın hocalar bahsetmiş yani her yerde bize bütçe lazım; bunlar pahalı materyaller, bu alanda insan yetiştirmek pahalı bir iş ve bize para lazım ama biz mesela fen liselerine ayırdığımız bütçenin 15 katını imam-hatip liselerine ayırmışız sadece geçtiğimiz sene. Ve dediğim gibi, yirmi sene sonra -ben hep Mecliste konuşurken buna dikkat etmeye çalışıyorum- AKP bu ülkeyi yönetiyor olabilir, CHP olabilir, MHP, İYİ PARTİ, önemli değil ama yirmi sene sonra bizim çocuklarımız, bizim insanlarımız çok ciddi bir işsizlik sıkıntısıyla yüz yüze gelecekler; o zaman da işte bütün bu raporda hocaların uzun uzun anlattığı o fen liselerine ihtiyacımız olacak. O yüzden özellikle iktidar vekillerinden ve iktidar ortağı vekillerden ricam genel bütçelemelerde bu konulara biraz daha dikkat edilmesi çünkü biz burada ne kadar emek harcarsak harcayalım para olmadan yemek de olmuyor açıkçası.

Benim söylemek istediklerim bu kadar; dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, emekleriniz için de ayrıca teşekkür ediyorum.

PROF. DR. ERDAL BAY - Biz teşekkür ederiz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Şeyi uzatmamak için ben bütün cinsiyetçi ibareleri, deli gibi uğraştım, ayıkladım; yazılı olarak sunarım, şimdi daha fazla zaman çalmayayım.

Teşekkürler Sayın Başkan.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Ben bir şey eklemek istiyorum: Hani, bütçeleme konusunda bizim Mecliste bu Komisyonda bir toplantımız olmuştu, Naci Ağbal'ı da çağırmıştık; orada aslında bizim talebimiz üzerine Millî Eğitim Bakanlığına Strateji Ofisi tarafından bir para desteği, bu çalışmaları yönlendirmesi için kaynak aktarımı yapıldı. Tabii, yeni bütçede de biz bunu talep edeceğiz; bu çalışmaları kendileri aktarıp... Çünkü eylül ayı itibarıyla bütçe dönemi, çalışmaları başlayacaktır. Biraz önce aslında bunu kastettim; hani bunların sadece bir rapor olarak kalmaması, bunun takibinde gerek bütçe açısından gerek kanuni, hukuki çalışmalar açısından takipçisi hepimiz, hep birlikte olacağız diye, onu kastetmişim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – İnşallah.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Vekilim, söz almak istiyor musunuz?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ben daha sonra önerilerimi sunayım çünkü bakamadım, dediğim gibi. Bir de şu esas raporu da...

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Tamam. Yalnız bir iki gün içerisinde önerileri yazılı gönderebilirsiniz Sayın Vekilim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bakayım. Yani üst kurulda da değerlendirebiliriz zannediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Nasıl arzu ederseniz, tamam.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani, problem değil.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yazılı olarak size mi atalım Derya Hanım?

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Gökalep Bey'e iletirseniz, KEFEK. Orada da kabul edilecek, gönderirseniz en azından oralara eklemeler yapılır, düzeltmeler yapılır bir iki gün içerisinde gelirse dedik.

Sayın Gökcan, söz almak ister misiniz?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür etmek isterim.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Evet, ben, yaklaşık bir yılı geçti diye düşünüyordum ama Canan Başkanım iki yıl deyince şöyle bir düşündüm, gerçekten o kadar oldu mu, zaman su gibi akıp geçiyor.

Başta Derya Başkanım olmak üzere emeği geçen akademisyenlerimize, çalışanlarımıza, milletvekillerimize ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok verimli bir alt komisyon çalışması oldu, işin içine girdikçe merakımız daha da arttı, hepimizin. İlk başlarda, bu komisyon ilk kurulduğundaki fikrimle şu anki aldığım bilgiler, birikim, tecrübe gerçekten bizi çok farklı yönlere götürdü. Ben çok teşekkür ediyorum, gerçekten bu alanda yapılan her çalışmanın çok kıymetli olduğunu düşünüyorum ve hocalarımıza da ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. İnşallah güzel bir yol haritası olur hepimiz için. KEFEK üst komisyonunda da inşallah kabul edildiğinde ülkemiz açısından önemli bir ivme ve yol haritası olur. Çok teşekkür ediyorum emeği geçen herkese, verimli bir alt komisyon oldu gerçekten. Bu da benim için ilkti; ilk milletvekilliği dönemim ve ilk alt komisyon çalışmasına katılımım. Böyle bir konuyla başladığım için de kendimi şanslı addediyorum, çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Erdem, söz almak ister misiniz?

ARZU ERDEM (İstanbul) – Tabii.

Çok kıymetli Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanım Canan Hanım, yine alt komisyonumuzun çok kıymetli Başkanı Derya Başkanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, değerli katılımcılar, akademisyenlerimiz, hocalarımız; çok teşekkür ediyorum hepinize ve uzman arkadaşların hepsinin tabii çok desteği oldu. Bu komisyonun kurulmasında biz Milliyetçi Hareket Partisinin teklifi olarak da aynı teklifi sunmuştuk; çok kıymetli. Çünkü aslında dünyada şu an birçok ülkede değişiklikler var, dünyada kartlar tekrar karılıyor ve bunun içinden güçlü çıkmak için geleceği çok iyi okumamız gerektiğini düşünüyorum; bu iş de en önemli okumalardan bir tanesi oldu. Ben zaten Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun bu dönem oldukça verimli çalışmalar yapacağına emindim, bu çalışmayla da pekişmiş oldu. Büyük emekle çıktı ortaya ve uyumlu bir çalışma oldu. Dinlediklerimizden, aldığımız geri dönüşlerden hem eksikleri gördük hem de bunların giderilmesi noktasında yapılması gereken çalışmalarla ilgili notlar düştü.

Tabii, burada şuna dikkat çekmekte fayda var: Evet, kız çocukları başta olmak üzere tüm gençlikle ilgili -biraz önce Sayın Vekilimizin söylediği gibi- bir işsizlik sorunu gelecekte belki dünyada baş gösterecek ve dünyada gelecekte nelerin değişeceğini, hangi mesleklerin ön plana çıkacağını bugünden okuduğumuzda çocukları yönlendirmek de daha kolay oluyor.

Sadece, bir şeye çok kısacık değinmek istiyorum. Raporla ilgili zaten hep birlikte çalıştığımız için benim söyleyecek çok bir şeyim yok. Bu biyolojik farklılıklar konusunda, yani bazı mesleklere uygun -belki buna fiziksel özellikler diyebiliriz- fiziksel özelliklerden kaynaklı birtakım şeyler oluyor. Örnek veriyorum, işte kadın polis, Özel Harekatta keskin nişancılığa iman tahtası kadınlarda düz olduğu için kadınlar daha uygun oluyor. Şimdi, bazen psikolojik, dürtüsel bir yaklaşımla, örneğin, ben yeteri kadar güçlü değilim, mühendis olamam deniliyor. Bu psikolojik sorunların aşılması yani fiziksel özelliklerle birlikte kadının kendisinin o mesleğe uygun olmadığını düşünmesinin önüne geçilmesi için belki de psikolojik olarak da yönlendirilmesi gerekiyor toplumun çünkü insanlar niye bu mesleklerden aslında geri duruyorlar ya da kadınlar, kız çocukları geri duruyor? Bazen de fiziksel özelliklerinin yeterli olmadığını düşündükleri için veya gerçekten fiziksel olarak bazı avantajlar, bazı mesleklere daha uygun oluyor. İşte, erkeklerin kol güçleri mesela kadınlara göre daha fazla; bu fiziksel bir özellik, biyolojik bir fark olarak bakmamak lazım buna sadece. Belki bunun üzerinde durmak gerekiyor. Bu psikolojik yönlendirmeyi... Yani her insan aslında her meslekte oldukça başarılı olabilir ama beyin gücüyle olur, ama fiziksel güçle olur. Bunun üzerinde belki durmak gerekir diye düşünüyorum çözüm önerileri kısmında. Tekrar, emeği geçen herkese çok çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok güzel bir çalışma oldu, ıskı tutacak evlatlarımıza, ben buna inanıyorum, eminim yani bundan sonrası için torunlarımıza. Ben hep şunu söyledim: Milletvekili seçtiğim günden bugüne kadar vatana millete hayırlı işler yaparken gerçekten miras olarak bırakabileceğimiz ne olacak, bu bir miras olacak. Ben tekrar çok teşekkür ediyorum Başkanlarıma ve tüm milletvekili arkadaşlarıma, akademisyenlerimize, uzman arkadaşlarımıza, emeği geçen herkese, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Kaynarca söz almak ister misiniz?

CANAN KALSIN (İstanbul) – Ufak bir şey de ekleyeyim, hemen ufak bir şey.

KEFEK şu anda Plan ve Bütçe Komisyonundan sonra en çok çalışan ikinci komisyon, onu da bilgi olarak paylaşmak istedim.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Ne mutlu bize.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Değerli Başkanım çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok keyifle geçirdik iki yılı. Hemen hemen tüm toplantılara katılan ve bilim insanlarının yanı sıra yerinde de görerek Urfa, Antep bir il daha mı vardı, ikisi miydi?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – İstanbul.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – İstanbul. İstanbul unutulur mu değil mi Sera hanım. Yani gerçekten çok verimli bir çalışma oldu. İlk bunun sancısı olmalı, bunu yapmalıyız biz diye 26'ncı Dönemin son oturum programında, o da Birleşmiş Milletlere giden arkadaşlarımızın Amerika, az önce saygıdeğer hocamız da ifade etmişti, oradaki sistemde bu bir devlet politikasıydı ve başkan düzeyinde kız çocuklarından öte sınavlarda en başarılı olmuş çocukların STEM alanlarına yönlendirilmesiyle ilgili veriler vardı ve Türkiye nasıl diye bakıldığında yani ilk doğuşuyla ilgili ifade etmek istedim. Türkiye'deki verilerde giderek azaldığı gözlemleniyordu. Belki iş kaygısıyla, istihdamla, farklı gerekçelerle mesela tıp ilk sırayı aldı hele şu son dönemlerde. Demek ki bu bir politika olmalıydı. Kıymetli Başkanımızın On Birinci Kalkınma Planı'yla ilgili girişimi, "Kadın" başlığındaki açılımlarla ilgili, bunu da içine alan görüşleri ve ona dercetmesini sağlayacak görüşleri bizim için, bizim komisyonumuz için ciddi bir başarıdır. Ama daha bu çalışmaların, bu oluşturacağımız ve şöyle rapor haline gelmiş olacak ve sonuçlandıktan sonraki aşaması bence başarının sürdürülebilirliği olabilir. Kıymetli hocam son tespitinde işte, çalışacak kurul yani önce fikir üreten, sonra çalışan, sonra bunu denetleyen kurumsal bir yapı işte bahsettiğim sürdürülebilirliği sağlayabilir, işte kanun maddesi burada devreye girebilir. Yani biz bunu sonuçlandırdıktan sonra Komisyon olarak, özellikle üst Komisyon olarak ilgili Bakanlıklarda, bir sonra Meclise, Parlamente'ye gelecek olan hangi maddeler olmalı ki "Bu tespitlerimiz kurumsallaşmalı, bir devlet politikası hâline gelmeli."yi konuşmamız lazım diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum. Kıymetli Derya Başkanım ile özelinde çalıştık ama Canan Başkanım neredeyse hiçbir toplantımızı atlamadı ve alt komisyonda, üst Komisyon Başkanımız olarak harikulade bir birliktelik ve sizlerle birlikte, keşke hocam en baştan beri olmuş olsa o da bilimsel çok ciddi...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Çok iyi olurdu.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Evet ama raporu okuduğunuzda göreceksiniz, akademisyeniyle, STK'siyle Türkiye'de bir canlılık, hareketlilik var. Elhamdülillah, yani ben bu anlamda ben çok gurur duyuyorum. İşte, bunu kanalize etmek, sisteme bağlamak ve sürdürülebilirliğini sağlamak lazım. Hocalarımıza da, kıymetli uzmanlarımıza da çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Sayın Ayvazoğlu, buyurun.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Teşekkür ediyorum ben de Sayın Başkanım.

Hakikaten iki yılın nasıl geçtiğini ben de anlamamışım, burada fark ettim.

Bu konuda itiraz etsem mi diye düşündüm, "Hayır, iki yıl olmadı." diye. Çok güzel, çok verimli, geleceğe dönük, geleceği inşa eden bir çalışmanın çok önemli adımlarını attık hep birlikte. Ciddi anlamda belki bir sonraki dönemde, milletvekili olsak da olmasak da geleceğe bırakabileceğimiz çok önemli bir mirasımız var elimizde. Çünkü çocuklarımızın özellikle doğuştan getirdikleri birtakım yetenekleri, özellikli yanlarının ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve bu anlamda ülke ekonomisine de katkıda bulunmaları ve başlığımızda olduğu gibi özellikle kız çocuklarının bu alanlara kanalize edilmesi, kız çocuklarının potansiyellerinin kendilerine hatırlatılması hususunda önemli çalışmalar yaptık. Sadece kız çocuklarımızın bu anlamda farkındalıklarının oluşturulması değil, kadınıyla, erkeğiyle birlikte yapacakları çalışmalarla ülke savunmasında da bu yüksek teknolojiyi kullanarak güvenli bir ülke olabilmemiz, küresel ölçekte rekabetçi bir ülke olabilmemiz ve bunun önünün daha da açılması ve dünyanın değiştiği, evrildiği dönemde özellikle bu COVID-19 sürecinde yaşadığımız farklı tecrübeyle birlikte neler yapabileceğimizin önünü açan çok özellikli bir çalışma. Bu anlamda ben bu biyolojik farklılık konusuna da küçük bir atıfta bulunayım. O anlamda Sera'ya katılmıyorum çünkü biyolojik farklılıklarımız var. O yüzden bazımız kadın, bazımız erkek. Ben, bir kız çocuğu, bir erkek çocuğu annesi olarak çocukların doğuştan getirdikleri birtakım farklılıkları çok rahat gözlemleyebiliyorum.

Hani pembe renkten örnek verecek olursak evet, kız çocukları pembe rengi seviyor, annelerinin pembe rengi vurgusu yapmamasına rağmen. Dolayısıyla aslında bizim için önemli olan şu: Kız ya da erkek çocuk, hangi yetenekle doğuyorsa, hangi genetik formda doğuyorsa onunla alakalı biz ebeveynlerin, siyasilerin, yöneticilerin onları potansiyelleri noktasında yönlendirmemiz ve bunları da birtakım hani cinsiyetçi bir kimlikle değil, tamamen onların faydasına, bireysel faydalarına yönelik alanlara kanalize edebilmemiz konusunda destek olabilmek. İşte, burada, bu desteğin sayfalarca sunumu var.

Ben, Başkanımıza çok teşekkür ediyorum, çok özellikli bir çalışma. Canan Başkanımıza teşekkür ediyorum. İnşallah, bu raporla birlikte açacağımız yeni sayfada çocuklarımız daha farklı bir geleceği kendi elleriyle inşa edebilecek cesarete, güvene, öz güvene sahip olabilecekler ve bizler de onlara bu yolu açabilen insanlar olarak belki burada bir kırıntılık da olsa bir payımız olması sebebiyle gurur duyabileceğiz.

Hayırlara vesile olsun inşallah. Katkısı olan herkese, emeği olan herkese teşekkür ve minnetle.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sataşmadan dolayı...

Bir dakika söz istiyorum Başkanım, önemli bir konu benim için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Çok kısa Sayın Milletvekilim.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Pembeyi yedirmeyiz Sera Hanım.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Şunu demek istiyorum ben Vekilim; kızlar pembe sever, erkekler mavi sever. Buradan başladığımız anda doğuştan gelen şeyleri kabul ettiğimiz anda işte şuna doğru evrilmeye başlıyoruz. Bu kız işidir, bu erkek işidir. Yani bütün bunların çıkışı orada başlıyor ve elbette, mesela sizin gözlemlediğiniz kız çocuğunuz ile erkek çocuğunuz arasında bir fark olabilir ama o aslında sadece bence çocuk olmasından kaynaklı bir fark. Yani nasıl, mesela benim gibi af buyurun daha kaba saba, lambur lumbur kız çocukları varsa çok daha zarif hareket eden erkek çocukları var. Çok esprili kadınlar varken çok daha duygusal erkek çocukları da var ama biz bu ön kabulleri alıp kızlar şöyledir, erkekler böyledir diye konuşmaya başladığımız noktada mevzi kaybediyoruz Vekilim.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Bilimsel açıdan bir genelleme yapabiliyorsak eğer farklı değil miyiz? Farklılıklarımız bizi ne üstün kılar ne de eksik kılar. Dolayısıyla bu farklılıklarımızla birlikte zenginleşelim. O yüzden ne kız çocuklarını ne erkek çocuklarını bir kategoriye koymayalım ama kız olmaları, erkek olmaları dolayısıyla da doğuştan getirdikleri birtakım özelliklerini de görmezden gelmeyelim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ne gibi mesela?

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Aslında bakarsınız diyorsunuz ya pembe, mavi konusunda örnek buradan çıktığı için, çok basit bir örnek ama. Bu da aslında bir zorlama, bir kız çocuğunu, biz mühendislik alanlarına yönlendirmek istiyoruz ki ben de isterim kendi kızımın da bu alanlara yönelmesini ama belki benim kızım istemeyecek.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Tabii ki.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Anlatabiliyor muyum? Yani bahsettiğiniz şeyle kızınızın ya da oğlunuzun bu anlamdaki tercihleri de çok önemli ama demek ki bilimsel anlamda bu tercihler bir genelleme oluşturmuş ki böyle bir kanaate varılmış.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – İşte orada bilimsel diyemiyoruz. Çünkü genellemeyi siz bütün insanlara vurduğunuz zaman sizin oğlunuz pembe giymek istediğinde “Sen kız mısın?” diyorlar.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Tabii ki fizyolojik farklılıklarımız var, hormonal olarak bile var.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ama bu yeteneklerimizi etkilemiyor. Bu kadar yani.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Tabii ki etkilemiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Ama vekilim de öyle diyor, o da “Fark etkilemiyor.” diyor.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ama, bakın şunu söylemek istiyorum: Bu Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun büyük çoğunluğu hanımefendilerden müteşekkil olduğu için bu detaycılıkla hazırlandığını görüyorum, işte kadınların özelliği bu, eğer bu Millî Eğitim Komisyonundan çıksaydı, -bakın çok sayıda beyefendi yok aramızda- bu çok daha az öz olacaktı, çok da fazla detaylara inilmeyecekti.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Çünkü kendilerini ispatlamak için bizim kadar mecbur değiller.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Kadınların meselenin her yönünü düşünmesinden kaynaklı, ona göre insan çağırdınız, ona göre konuların başlıklarını belirlediniz. Ben bunun için size teşekkür ediyorum yani hanımefendilerin yapacağı çok şey var bu ülkede inşallah.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK - Ben orada bir şey eklemek istiyorum...

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) - Başkanım komisyon raporunun arkası mavi, hiç KEFEK’e uygun değil.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Kız çocuklarımızı da kız olarak yetiştirme yönünde de hassasiyetlerimizin olmasını bir kere daha hatırlatıyorum. Erkek çocukları ve kız çocukları yetiştirirken bazı hassasiyetlere de dikkat etmemiz gerektiğini hatırlatıyorum. Yoksa, toplumda başka türlü, hormonal olarak değişiklikler göstererek değişik yönde gelişmeler yaşanabiliyor yani bir hoca olarak söylüyorum.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) - Baş başa bırakalım sizi.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Yok yok hayır...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Şöyle üçümüzü.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Burada ben onun ne demek istediğini anlıyorum. O algıları ortadan yıkacağız. Yani bu erkek mesleği, bu bilmem ne mesleği falan yok. Kadınların her konuda başarılı olduğunu ortaya koyabilecek rol modelleri öne çıkaracağız ondan sonra da inşallah kadınlarımızın...

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK - Ben bir şey ekleyeceğim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK - Çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, çok güzel bir çalışma oldu, herkes bu çalışmayı çok zevkle yönetti, zevkle katıldılar, biz de zevkle dinledik katılımcıları. Tabii, Allahuteala tüm insanlara bir yetenek vermiş, kimisini matematikte kuvvetli etmiş, kimisini fizikte kuvvetli etmiş yani bu cinsiyetten ziyade Allah herkese bir özellik vermiş. Önemli olan, bizim bu Komisyondaki amacımız, bu yeteneklerin ortaya çıkması, bunun üzerinde çalışmamızı sürdürdük.

Sayın Erdal Hocam, eklemek istediğiniz bir şey var mı? Ben oylamaya geçeceğim.

PROF. DR. ERDAL BAY - Teşekkür ederim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - Erkek yerini bilsin hocam, biraz da kadın kadına konuşacağız.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Kadın kadına arada bir böyle şey oluruz hocam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI DERYA BAKBAK – Başkanım biraz önce dedi, bir lansman çalışmamız var, tarihi tam netleşmedi ama netleşince sizlerle de paylaşacağız komisyon raporuyla birlikte.

Alt komisyon raporumuzu gördünüz ve uzmanların sunumunu dinlediniz, şimdi raporun bu şekliyle oylamasına geçiyorum.

Raporun bu şekliyle üst Komisyona havalesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Zaten ana Komisyonda da tekrar bir araya geleceğiz, çok teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 13.43

